

Referat från rundabordsmöte: Miljö- och hållbar utveckling efter valet 20 november 2006 9.30-12.00, Fakultetsvåningen, Chalmersvillan

Deltagare: Anders Ahlbäck, GAME, Thomas Angervall, SIK, Helene Bergsten, Göteborgs universitet, Evalena Blomqvist, SP, Gösta Eléhn, WSP, Lennart Fransson, Gatubolaget, Marie Charlotte Gren, Hydro Polymers AB, Peringe Grennfelt, IVL, Berit Gullbransson, SWENTEC, Lennart Gustafsson, Götaverken Miljö AB, Britta Johnson, Vägverket Region Väst, Mihkel Laks, Volvo Personvagnar AB, Elin Löwendahl, GAME, Christer Owe, Ekocentrum, Jessika Petré, Stena Metall AB, Ulrika Samuelsson, Länsstyrelsen Västra Götalands län, Dan Strömberg, Göteborgs universitet, Kristina Jonäng, Västra Götalandsregionens miljönämnd, Jöran Fagerlund, Göteborgs Stads miljönämnd, Kia Andreasson, Göteborgs Stad och Jonas Norrman, GAME.

Mötets upplägg

De tre politikerna Kristina Jonäng, ordförande i Västra Götalandsregionens miljönämnd, Jöran Fagerlund, ordförande i Göteborgs Stads miljönämnd och Kia Andreasson, miljökommunalråd Göteborgs Stad får under mötet presentera sin respektive syn på arbetet med miljö och hållbar utveckling efter valet. Sist presenterar Evalena Blomqvist från SP projektet "Waste refinery" som är ett gott exempel på ett lyckat projekt i regionen. Mötets leds av Jonas Norrman, GAME.

Inledning

Elin Löwendahl hälsar alla välkomna, säger några ord om GAME och NMC och lämnar sedan över ordet till Jonas som inleder rundabordsmötet med att konstatera att bordet vi sitter vid är mer ovalt än runt! Samtliga mötesdeltagare presenterar sig. Sedan tar Kristina Jonäng vid. Kristina fortsätter att vara ordförande i Västra Götalandsregionens miljönämnd fram till årsskiftet även om hon nu även tillträtt som stabschef hos miljöminister Andreas Carlgren.

Kristina Jonäng om regionens miljö-arbete efter valet

Kristina påpekar att hon inte ännu blivit tillfrågad om att vara stabschef hos miljöministern när hon blev uppringd av GAME för att delta i detta rundabordsmöte. Hon har bara arbetat på miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet i fem dagar och har därför ännu inte så mycket att berätta om utifrån det arbetet. Kristinas presentation koncentreras kring Västra Götalandsregionens (VGRs) miljöarbete.

Hon inleder med att säga att man inom VGR har sagt att allt arbete i regionen ska vara offensivt och starkt oavsett regering. Västra Götalandsregionen började arbeta i sin nuvarande form 1999 och detta kan fortfarande ses som ett försök. Kristina menar att när VGR bildades blev det ännu tydligare att miljöarbete idag ingår i andra områden såsom kompetens, innovationsklimat och regional utveckling. Miljöfrågorna handlar om det som andra politikområden handlar om.



VGR är en sammanslagning i geografin, men det viktigaste är att statens pengar fördelas till de regionalt folkvalda. VGR står på ett sjukvårdsben och ett regionalutvecklingsben, där miljöfrågan ligger under regional utveckling. Regionens miljösekretariat arbetar med att driva ett strategiskt miljöarbete i samarbete med kommuner, länsstyrelsen, universitet och näringsliv i regionen, men jobbar också med det interna miljöarbetet inom VGR.

I visionsdokumentet "Vision Västra Götaland" behandlas regionens konkurrenskraft mot omvärlden. Kristina menar att vi är extremt beroende av industriproduktion här i VGR jämfört med andra regioner. Det ger idag inte så många nya jobb, pga stenhård konkurrens och det blir därför allt viktigare att låta tjänsteföretagen växa. Logistik är också väldigt viktigt i regionen. Både en växande tjänstesektor och utveckling av logistik har tydliga miljö-kopplingar. Konkurrens och miljö måste hänga ihop.

Kristina forstsätter med att räkna upp några av många miljörelaterade projekt som regionen stöttar och som har gett resultat och regional konkurrenskraft: Waste refinery, Biogas Väst, Samväte, Innovatum, Ecoex, Cmf, Miljöbron, Game och många projekt som sik bedriver kring livsmedelsfrågor.

Så kommer hon till frågan om huruvida några förändringar skett efter valet. Kristina menar att det inte hänt så värst mycket nytt. Samarbetet mellan Socialdemokraterna, Folkpartiet och Centern fortsätter. Hon tror dock att regionen nu får bättre ekonomi vilket gör att mer pengar kan avsättas till miljö-satsningar. Regionen har kunnat frigöra resurser genom att "slimma" sjukvården. Kristina säger att det kanske är ett krasst budskap för de som jobbar i sjukvården, men menar att det måste göras för att man ska kunna satsa på framtiden. I nästa steg kommer nya satsningar göra att det finns mer pengar till allt, också till sjukvården.

Frågor och diskussion kring Kristinas presentation

Frågestunden inleds med en fråga kring det Kristina nämnde om att pengar från sjukvården flyttas till satsningar inom miljö-området. Hur kommer arbetet med detta att utvecklas när Kristina nu slutar? Kristina svarar att det kommer att ske små förändringar på många håll, bland annat kommer fakturering och betalning inom sjukvården att förenklas genom betalning med kort och effektivisering av en rad rutiner. Detta ger mer pengar till miljöarbete.

En mötesdeltagare håller med om att regional utveckling och miljö går hand i hand, men att vi har en bit kvar inom transportområdet. Hur kan satsningar inom regional utveckling användas för att stödja hållbara transporter? Kristina svarar att det finns höga ambitioner att t ex öka tågkapaciteten in till Göteborg och medger samtidigt att det finns ständiga kompromisser mellan järnväg och motorväg. Hon vill att bilarna ska bli mer miljöanpassade och att det borde satsas mer på kompetensutveckling kring hållbart körande etc. Kristina håller med om att det finns risk att stora infrastrukturprojekt får mer pengar än små, kanske miljövänliga, satsningar. De stora infrastruktursatsningar är ofta europeiska eller nationella projekt som inte VGR ensamt råder över. Samma frågeställare påpekar att hon vill att mer pengar från regional utveckling går till satsningar på hållbara transporter.

En annan mötesdeltagare lyfter frågan om att det kanske behövs mer politisk debatt inom infrastrukturområdet. Han efterlyser en sådan diskussion. Kristina menar att det ser annorlunda ut idag än vad det gjorde förr. Idag sitter flera kommuner ner och diskuterar istället för att landshövdingen åkte till Stockholm och berättade vilka vägar han ville ha. Hon säger att man nu önskar en enad uppfattning, men att den enade uppfattningen ser olika ut beroende på vilka partier som sitter med. Hon håller med om att det krävs mer diskussion.

Någon efterfrågar mer erfarenhetsutbyte mellan olika regioner i Sverige och ger en vink till Kristina om att inte bli för mycket Stockholmare!

Någon annan menar att det offentliga kan gå före i hållbarhetsarbetet och undrar inom vilket område som VGR kan vara en stark föregångare. Kristina ger exempel från regionens arbete med ekologiskt livsmedel i regionens egna storkök. Hon menar att detta är en viktig symbolfråga som det nu finns stor entusiasm för. Det finns en stark ambition att öka andelen från dagens 10% ekologiska livsmedel. Kristina säger att hela energi- och klimatarbetet också givetvis är viktigt. Västra Götaland kan vara en förebild för sol och vind. Hon påpekar också att VGR inte kan ta över planeringsfrågorna från de enskilda kommunerna, även om man kan göra mycket tillsammans.

Ett tillägg till diskussionen ovan var att regionen är har en viktig beställarfunktion av miljöteknik som i förlängningen kan exporteras. Berit Gullbransson från SWENTEC håller med och berättar om ett examensarbete som ska behandla problematiken kring export av kommunal miljöteknikkompetens. Dan Strömberg fyller i att han å examensarbetarens vägnar efterlyser exempel och input från mötesdeltagarna kring hur offentlig kunskap kan kommersialiseras. En kommentar från en annan deltagare är att kommunerna dock ska akta sig för att kommersialisera sina kunskaper för mycket, för att det kan leda till osund konkurrens. Det kanske finns andra former att utnyttja viktig kompetens från kommunerna? En industrirepresentant håller med och menar att det viktigt för dem att kunna testa sina nya produkter och tekniker i kommunen.

Kristina får en fråga om hur förankringsarbetet i regionen fungerar. Hon svarar att det är lätt att bli miljöpolis och tala om hur man vill att det ska vara. För att uppnå resultat är det viktigt att man har kommuner, organisationer, företag, forskare etc med sig. I det tidigare förankringsarbetet fanns cirka 500 personer med, nu i VGRs "klimatdialog" måste vi få med fler, säger Kristina. Jonas Norrman berättar att GAME är tillfrågade om att vara med och arbeta med klimatdialogen.

Jöran Fagerlund om arbete i Göteborgs Stads miljönämnd

Jöran inleder med att säga att miljöarbetet inte har förändrats särskilt mycket efter valet i kommunen heller. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet fortsätter att jobba tillsammans med samma frågor som tidigare. Dessa frågor berör fram för allt: fler till kollektivtrafiken, nya dragning av hamnbanan ner i marken, ekologiska livsmedel, mer rättvisemärkning och mera gröna upphandlingsfrågor. Jöran berättar att miljönämnden sysslar med tillsyn, giftfri miljö och frågor kring förorenade massor, sanering och etablering av nya verksamheter på befintlig industrimark inom arbetet med en ny översiktsplan. De prioriterar arbetet med



förorenade områden och förorenade massor. De har också en ambition att ta fram lokala miljömål för Göteborg. En politisk referensgrupp är tillsatt för detta och arbete pågår inom olika förvaltningar. Arbetet är tänkt att mynna ut i tillståndsmål först och sedan i åtgärder, enligt en så kallad backcasting-metodik.

Jöran fortsätter med att säga att det ofta inte blir så mycket diskussion kring de ekologiska frågorna inom hållbar utveckling. Det är ofta lättare att diskutera när det gäller sociala frågor och ekonomi. Han berättar också om arbetet med att utveckla ny livsmedelslagstiftning. Han tror att man med hjälp av mer egenkontroll inom livsmedelsindustrin kan öka försäljningen av ekologiska livsmedel.

Han ser några orosmoment efter valet. Han undrar om den nya regeringen kommer att behålla KLIMP. Han lyfter också frågan om de stora problemen vad gäller partiklar och kväveoxider. Han säger att han hoppas att fullmäktiges mål uppnås om att öka andelen som åker kollektivt och cyklar. Jöran menar att vi i Göteborg inte har kapacitetsbrister vad gäller vägar utan för många bilar. Det är främst kranskommunernas inpendling som ökar. Han är inte förvånad om siffrorna blir 0,99 personer i varje bil framöver!!

Kia Andreasson fortsätter kring Göteborg Stads miljöarbete

Kia Andreasson upprepar att arbetet efter valet fortsätter. De har ambitionen att Göteborg ska bli världsledande inom miljö! Hon menar att miljöfrågorna nu har kommit i fokus tack vare klimatfrågorna och tycker det är väldigt positivt att företagen nu är så aktiva. Hon ser att företagsledarna nu vill mer på miljöområdet.

Hon fortsätter med att påpeka att de som politiker måste ha höga mål och håller med om att trafiken är en kontroversiell och viktig fråga i Göteborg. Kia säger att Göteborg är planerad för bilar, att vi är "bilstaden Göteborg". Vi har bilen som profil, men vi har stora problem med luften i Göteborg och låg andel kollektivtrafik.

Hon menar att Göteborg måste ha kranskommunerna med sig och därför samarbetar man i Göteborgsregionens kommunalförbund (GR). Hon undrar hur det ska gå med transportproblematiken när man säger att regionen ska växa och att vi ska bli ännu fler än vad vi är idag. Hon säger att vi måste radikalt göra om, att få folk att välja kollektivtrafik, bilpooler med miljöbränsle. Kia lyfter fram ett lyckat projekt i Mölndal där man försökt få invånarna att välja kollektivtrafik. Där kan t ex den anställde som vill cykla få leasingavtal med service på sin cykel.

Kia undrar också varför vi har ett banverk och ett vägverk. Hon tycker att det borde satsas samlade pengar på att få tillstånd ett hållbart transportsystem. Dessutom skulle hon vilja att det satsades mer på att göra sjöfart och hamn mer miljövänlig.

Hon berättar att kommunen fortsätter sitt arbete med att stimulera inköp av ekologiska och rättvisemärkta varor och att inte bränna mer avfall än nödvändigt. Hon påpekar att hon vill stimulera till ökad återanvändning.

Frågor och diskussion kring Göteborgs Stads miljöarbete

En mötesdeltagare börjar med att ge kommunens Trafikkontor beröm. Hon har i sitt företag fått hjälp av konsulter från Trafikkontoret med att miljöanpassa transporter.



Många runt bordet tycker att idén om ett gemensamt trafik- eller infrastrukturverk låter intressant. Industrirepresentanter berättar att det idag är enklare och mer kostnadseffektivt att använda lastbil istället för järnväg för godstransporter. Om man ska börja jobba med kombiterminaler måste de båda verken samarbeta. Någon säger att i och med arbetet med riksväg 45 är första gången där Vägverket och Banverket är beställare ihop. En annan mötesdeltagare påpekar att Vägverket och Banverket dock redan har många samarbetsavtal och att det pågår processer där de närmar sig varandra. Ett företag vill träffa näringsdepartementet för att diskutera godstransporter på järnväg. Kristina Jonäng tipsar om att först ta kontakt med regionalpolitiker som redan har kontakt och möten inbokade hos näringsdepartementet.

Kia lyfter ännu ett exempel på där hon tycker att Vägverket och Banverket samarbetar dåligt: En ny väg över Torslanda och sedan en bro till Öckerö och Björkö. Enligt Kia säger Banverket att det blir för dyrt med tåg.

Frågan om den nya mediaintresset för klimatproblematiken lyfts. Detta innebär möjligheter för oss som arbetar med miljöfrågor! Det är viktigt vara flexibel och att prioritera bland miljöproblemen. Vi kanske borde hänga med och fokusera på transport- och infrastrukturfrågor där det behövs kraftiga åtgärder för att vi ska kunna lösa klimatproblemen. Jöran håller med och berättar att alla tjänstemän och politiker i kommunen har blivit inbjudna att se Al Gores film "An Inconvenient Truth" nu i veckan. Han tycker dock att media gett för stort utrymme till klimatförnekarna.

Någon håller med och menar att även avfallsfrågor är viktiga, särskilt bygg- och rivningsavfall. Återvinning är viktigt ur klimatsynpunkt! En representant från Länsstyrelsen tar med sig frågan om bättre översyn vad gäller sortering och återvinning av rivningsavfall.

Infrastruktur och transporter är viktiga frågor för den regionala utvecklingen, menar någon. För att inte luftkvalitetsnormerna ska sätta stopp för utvecklingen krävs att vi tänker nytt och tänker framåt. Vi har här i Göteborgsregionen speciella förutsättningar jämfört med t ex Stockholm. Vi har stor pendling både in- ut- och genom Göteborg och dessutom ett stort "dike" mitt genom staden. Jöran tror att näringslivet skulle kunna tjäna på att vara med och utveckla hållbara transportlösningar i regionen.

Kristina är tvungen att lämna mötet. Hon tackar för att hon fått vara med och tar med sig frågan om att slå ihop Vägverket och Banverket. Hon vill också understryka att det hon tycker att det är viktigt att miljöteknik, näringslivsutveckling och infrastruktur gå hand i hand. I samband med att Kristina går tas en bensträcker- och mingelpaus.

Efter pausen tas avfallsfrågan upp igen. Några problem lyfts. Märkning av farligt avfall innan rivning fungerar dåligt. Skyddsavstånd får inte glömmas vid planläggning av nya avfallsanläggningar. Det verkar finnas glapp mellan kommunal uppföljning och de statliga myndigheterna. Avfallsindustrin efterlyser mer tillsyn och konkurrensneutral tillsyn. Någon undrar om mer resurser till mer tillsyn är det som ger bättre miljö i framtiden. Länsstyrelsens representant konstaterar att det är viktigt

att jobba mer med avfallsfrågorna. Någon annan menar att vi inte får glömma att avfall kan ses som en resurs som man kan tjäna pengar på.

Sedan följer en diskussion om enhetliga regler för olika kommuner respektive länder. Någon menar att hårdare regler i en kommun kan göra den kommunen proaktiv. En industri-representant ser hellre så harmoniserade regler som möjligt i hela världen. ”Då kan man satsa resurser, om man vet var man ska!”

En mötesdeltagare ser business i Kias önskan om att göra Göteborg världsledande på miljö. Han ser möjligheter för miljökonsulter, företag, kommun, region, forskning, etc.

Evalena Blomqvist från SP berättar om projektet Waste refinery

Evalena Blomqvist från SP – Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut ska berätta lite om projektet Waste refinery som Kristina Jonäng lyft fram som ett av regionens många lyckade miljöprojekt. Evalena börjar med att berätta att när hon flyttade till Västra Götalandsregionen från Umeå så upptäckte hon att här finns verkligen ett regionsperspektiv. Hon insåg också att det ger möjligheter!

Hon lyfter fram ett antal förutsättningar som finns i Västra Götalandsregionen och som är väldigt viktiga för att projekt ska vara framgångsrika. Dessa förutsättningar menar hon är: Mänskliga kontakter och närhet tillsammans med kunskaps- och industritäthet. Hon säger att hon tror att universitet och högskolor kan ha en annan uppgift än institut och näringsliv.

Projektet har startats med bland annat 20 näringslivsrepresentanter. Hittills har det varit mycket administration med avtal och annat, men från våren 2007 kan arbetet sätta igång på allvar. Offentliga medel genom Energimyndigheten och Västra Götalandsregionen står för 30% och näringslivet 70% av finansieringen för Waste refinery. Konceptet är ”usich till resurs”, att resursoptimera avfall. Evalena menar att avfall borde ses som en lokal energiresurs. Men vi kan inte bränna allt eftersom vi inte har det värmebehovet.

Hon ser deponiförbudet, som efter 2008 inte ger någon dispens, som en stor möjlighet. Det har hittills inte presenterats så många lösningar på hur man ska hantera avfall som efter 2008 inte får deponeras. Inom Waste refinery jobbar man med termisk energi och fjärrvärme och man frågar sig hur vi dessutom kan få ut så mycket el och produkter i form av biogas, etanol, metanol etc som möjligt. Den övergripande frågan är hur man så ekonomiskt fördelaktigt som möjligt tar hand om bioavfall. Medverkande aktörer får inte bara kunskapsutbyte utan kan även själva kommersialisera produkter från projektet. Tanken är att även kunna exportera lösningar i framtiden.

Waste refinery är Sveriges representant i ett nätverk kopplat till International Energy Agency (IEA).

Avslutande runda med tankar och idéer utifrån mötet

I en avslutande runda runt bordet får alla chansen att säga vad var och en tar med sig från mötet.

Någon tog fasta vid samförståndsanda och harmonisering vad gäller gemensamma regelverk. Nästa hade fascinerats och fick inspiration av den sista presentationen. Kanske borde VGR bilda ett centrum för hållbar mobilitet på liknande sätt som man gjort i Skåne eller som Waste refinery gör för avfallsfrågor. En annan mötesdeltagare ser fram emot ett trafikverk och tycker att samverkan mellan kommun, Länsstyrelsen, departement, verksamhetsutövare är viktiga. Hon är också glad över att kommunen arbetar med lokala miljömål. Nästa i rundan ger en eloge till kommunen för det stöd industrin får genom Business region Göteborg. Sedan kommer idén med ett nytt trafikverk upp igen. Nästa person säger att "miljö är ekonomi!". Nästa igen tar upp samarbete, affärsmässighet och prioritering som nyckelord efter dagens möte.

Någon har haft besök från Frankrike nyss och blivit påmind om vikten av att känna till vad som händer i andra regioner. Vi har mycket att lära från andra. Nästa mötesdeltagare undrar hur vi bäst organiserar det offentliga för att ta till vara processer och förändringar. Han tycker att vi måste vara modigare, visa på sådant som är bra och tydliggöra hos vem ansvaret ligger. Samverkan är viktigt.

Nästa har fått med sig att försöka börja se risker som möjligheter och att vi ska leva som vi lär. Att se problem som lösningar upprepas. Sedan betonar någon vikten av samverkan mellan universitet och näringsliv.

Nästa vid bordet tar upp växthusproblematiken och att vi bör göra mycket nu när "bollen är i rullning". Samma person konstaterar utifrån dagens tema att valet inte verkar ha haft så stor inverkan på miljöarbetet i regionen och Göteborg. Nästa person menar att det är obekvämt att säga sanningar och det finns många motsättningar i miljöfrågorna, t ex vad gäller hållbara transporter. "Vi kan inte fortsätta att säga att målet är fri rörlighet för människor och gods".

Vikten av samverkan tas upp igen. Det är viktigt med mål. Jöran tackar för många bra tips som han ska förmedla till olika instanser. Han har också reflekterat kring motsättningar, vilket han tycker är friskt inom politiken. Sedan påpekar han att man inom näringslivet också jobbar i korta intervaller, om man kritiserar att politiken kan ändras efter fyra år. Han önskar starkare lobbyverksamhet från näringslivet t ex vad gäller lagstiftning och tror att det däri kan finnas vinster att göra för företagen.

Vid tangentbordet,
Elin Löwendahl